

1. час

Музичка култура, шести разред

Одељење: _____

Редни број часа: 1.

Наставна област: Певањем и свирањем упознајемо музику

Наставна јединица: *Повела је Јела*, народна песма

Слушање и упознавање музике: Ст. Ст. Мокрањец: *Пета руковет*, „Повела је Јела“

Циљ часа:

- Упознавање ученика са планом и програмом рада, начином проверавања и оцењивања, активностима у оквиру секција;
- упознавање са предметом музичка култура, повезаност предмета са другим уметностима, као и повезаност са осталим предметима у школи;
- упознавање са применом овог предмета у различитим сегментима културних дешавања

Задаци часа:

Образовни: Понављање научених песама у досадашњем школовању, усвајање народне песме

Васпитни: Неговање традиционалне музике, развијање индивидуалности и толеранције, пробудити осећај одговорности при заједничком музицирању

Функционални: Развијати моторику свирањем на инструментима, развијати прецизност и концентрацију при свирању

Тип часа: Уводни час, обрада, понављање градива

Облик рада: Фронтални, рад у групи

Наставне методе: Монолошка, слушање аудио-примера, практични рад

Наставна средства: Аудитивна средства, помоћно-техничка средства

Корелација: Народна традиција

Литература за наставнике: Музичка култура за VI разред, мр Александра Паладин и Драгана Михајловић-Бокан

Литература за ученике: Музичка култура за VI разред, мр Александра Паладин и Драгана Михајловић-Бокан

Иновације у настави: Активна метода

Школа и разред: _____

Предметни наставник: _____

Датум и време одржавања часа: _____

Могући ток часа:

Уводни део часа:

После уводних речи упознавања са планом и програмом, начином извођења наставе, оцењивања и слободним активностима обухваћеним овим предметом прелази се на подсећање градива из претходних разреда.

С ученицима се вратити на градиво петог разреда и по жељи ученика поновити омиљене песме. Наше сугестије: (*Вишњицица род родила; Дед поиграј, медо; Густа ми магла паднала и Ти једина* – народне песме; *На ливади* – Дејан, Деспић; *Сад зиме више нема* – песма из Италије и др.)

Главни део часа:

Разговарајте с ученицима о тексту песме. Песма *Повела је Јела* је народна песма. Покушајте с разредом, пошто прочитају текст песме, да извучете поуку песме. Песма говори о девојачкој љубави према момку и према брату: о две врсте љубави које се не могу поредити, а у овој народној песми оне су стављене „на вагу“. Наведите ученике на размишљање:

Да ли се може поредити љубав према брату и љубав према драгану (момку)? Зашто се не могу поредити?

Песму *Повела је Јела* ученици усвајају по нотном тексту. После усвајања текста прелази се на анализу метра песме и тоналитета. Песма је добар пример на коме се ученици могу посветити понављању градива петог разреда у области тоналитета – C-dura. Уз слушно препознавање дурске лествице, ученици певају C-dur, а затим га могу и одсвирати на мелодијским инструментима према могућностима и жељи.

Песму ће ученици брзо усвојити по нотном тексту због њене једноставности, те стога предлажемо учење на блокфлаутама или металофонима. Како бисте у одељењу што брже увежбали песму, предлажемо да ученике који свирају поделите у две групе од којих ће једна увежбати само једну мелодијску фразу. У овом случају то могу бити прва три такта, а друга наредна три такта. Спојите фразе у целину редоследом који одговара запису песме.

На овај начин у разреду имамо брже увежбану мелодију песме и можемо прећи на свирање пратње.

Групни рад:

Поделите ученике у одељењу – једни ће свирати или певати основну мелодију песме, а други акордску пратњу. За почетак нека сви увежбају и акордску пратњу.

Увежбавање акордске пратње почиње проналажењем тонова који су у уџбенику на клавијатури означени круговима у боји. Ученици свирају обележене тонове на клавијатури или ксилофону према ознакама на тешким деловима такта у песми.

Добра припрема за свирање на мелодијским удараљкама јесте наизменично тапшање по коленима на тешким деловима такта. Водите рачуна да се при тапшању руке увек одбију од колена, а не остану на њима.

Таква ће вежба припремити ученике на правилну технику свирања на ксилофону, при чему ће плочица по којој се удара слободно вибрирати.

Предлог за увежбавање песме *Повела је Јела* на ксилофону с изменом леве и десне руке:

рука Л Д Л Д Л Д

плочице С G С G С G

Слово Л означава леву, а слово Д десну руку или ногу.

Скрените пажњу ученицима да пратњу свирају на тешке делове такта.

После увежбавања акордске пратње, ученици могу подељени музицирати тако да прва група свира или пева основну мелодију, а друга група акордску пратњу. По завршеном свирању групе мењају улоге, те они који су свирали основну мелодију свирају пратњу и обрнуто.

Завршни део часа:

ЦД 1/2

Ст. Ст. Мокрањац: *Пета руковет*, „Повела је Јела“

Да ли се сећате која песма поновљена у уводном делу часа је обрађена у *Руковетима* Стевана Стојановића Мокрањца? „Вишњиочица род родила“.

Шта су то руковети? Неколико народних песама, уклопљених по поднебљу и карактеру, обрађених за хор и на тај начин доведених на један уметнички ниво. (Поређење: рукохват жита где жетелац захвата сноп жита једном руком = руковет који у саставу има извештај број народних мелодија уклопљен по одређеним законитостима).

Материјал за припрему наставника:

– уџбеник, стр. 12

– приручник

Белешке о часу: _____

2. час

Музичка култура, шести разред

Одељење: _____

Редни број часа: 2.

Наставна област: Певањем и свирањем упознајемо музику

Наставна јединица: *Ој, за гором, за зеленом*, народна песма

Слушање и упознавање музике:

Ст. Ст. Мокрањац: *Пета руковет*, „Ој, за гором, за зеленом“

Циљ часа:

- Упознавање народне песме;
- обнављање појмова: знаци репетиције

Задаци часа:

Образовни: Усвојити нову песму

Васпитни: Пробудити осећај одговорности заједничким музицирањем

Функционални: Певати лепим тоном са јасном дикцијом уз разумевање текста;

Савладати музицирање са ритмичким удараљкама

Тип часа: Обрада и понављање градива

Облик рада: Фронтални, групни

Наставне методе: Комбинована

Наставна средства: Аудитивна средства

Корелација: Народна традиција

Литература за наставнике: Музичка култура за VI разред, мр Александра Паладин и Драгана Михајловић-Бокан

Литература за ученике: Музичка култура за VI разред, мр Александра Паладин и Драгана Михајловић-Бокан

Иновације у настави: Активна метода

Школа и разред: _____

Предметни наставник: _____

Датум и време одржавања часа: _____

Могући ток часа:

Уводни део часа:

Поновите песму *Повела је Јела*. (Уз певање песме *Повела је Јела* са ученицима поновити, такође, C-dur лествицу. Ученике упознајте са информацијама из живота Стевана Стојановића Мокрањца (на страни 80, у другом поглављу уџбеника). Прочитајте информације из области Занимљиво на страни 14 из уџбеника.

Главни део часа:

На песни *Ој, за гором, за зеленом* ученици се упознају са појмом знаци репетиције. Њега могу увежбавати пре обраде песме *Повела је Јела*. Знаци репетиције имају улогу скраћивања музичког материјала који се понавља. Ученике упознајте са појмовима: знаци репетиције, прима и секунда волта објашњеним на примерима у уџбенику на страни 14.

Песму *Ој, за гором, за зеленом* ученици усвајају методом по нотном тексту. После пажљивог усвајања текста ученици читају нотни текст парлато. Посебно са ученицима „изоловати“ на табли ритмичку фигуру пунктирана четвртина са осмином () и увежбати само њу. Објаснити улогу тачке иза ноте и како је извести.

При певању песме инсистирајте на лепом тону при певању. Поновите знања о лепом певању усвојена у претходним разредима и подсетите их на важност усправног држања и опуштених рамена при певању. Вежбама покушајте ученицима да објасните значај дијафрагме и њеног утицаја у контролисању ваздуха при певању. Вежбе којима ће ученици осетити рад дијафрагме могу бити смех или дахтање; ставе ли руку на свој стомак у висини струка, морали би осетити рад дијафрагме. Она контролише дужину нашег даха. Замолиите ученике да што дуже испуштају ваздух изговарајући непрекинут глас „с“. Исту вежбу могу применити тако што ће наизменично кратко изговорати глас „с“, с једнако кратким паузама. Тако ће, такође, осетити рад дијафрагме.

ЦД 1/3

Ст. Ст. Мокрањац: *Пета руковет*, „Ој, за гором, за зеленом“

Ученике заинтересујте питањима:

Певају ли мушки и женски гласови заједно или раздвојено? Прво раздвојено, а онда заједно.

Пажљивим слушањем одредите редослед извођења гласова у строфама: Прво женски гласови певају део текста, а онда им се придружују мушки.

На који је начин Мокрањац направио музичку градацију у овој песми? У почетку користи само женске гласове, па затим само мушке. Њима додаје дубоке женске, а потом цео хор пева заједно на тај начин градећи крешендо (постепено појачавање) целог ансамбла. Градација у ансамблу је подвучена динамиком.

Који је принцип композитор применио у песми Ој, за гором, за зеленом како би повезао музику и текст? Део текста у коме се спомиње девојка или у коме она пева момку певају женски гласови, а део у коме момак изговара свој текст певају мушки гласови.

Завршни део часа:

Као завршни део часа оставите мали квиз за музичке свезналице:

У ком граду је рођен Ст. Ст. Мокрањац?

- Београд
- Неготин – тачан одговор
- Зрењанин

Овај композитор је постао веома познат по својим делима која је писао:

- Опере
- Симфоније
- *Руковети* – тачан одговор

Назив V руковети је:

- Хајдук Вељко
- Из моје домовине – тачан одговор
- Приморски напјеви

Која песма не припада V руковети?

- Леле, Стано, мори
- Вишњићица род родила – тачан одговор
- Повела је Јела

Ученике можете мотивисати тако да сами за наредни час припреме квиз на исту тему.

Материјал за припрему наставника:

- уџбеник, стр. 13-14
- приручник

Белешке о часу: _____

3. час

Музичка култура, шести разред

Одељење: _____

Редни број часа: 3.

Наставна област: Певањем и свирањем упознајемо музику

Наставна јединица: Ој, голубе, народна песма

Слушање и упознавање музике:

Мој голубе, народна песма

Циљ часа:

- Стицање основне језичке и уметничке писмености;
- развијање музикалности и креативности;
- неговање смисла за заједничко и индивидуално музицирање у свим облицима васпитно-образовног рада са ученицима

Задаци часа:

Образовни: Упознавање термина музички метар; развијање способности и извођења музике (певање/свирање)

Васпитни: Неговање традиционалне музике

Функционални: Подстицање креативности у свим музичким активностима (извођење, слушање, истраживање); развијање моторике тактирањем, као и прецизности и концентрације при извођењу ритма; развијати моторику и меморију, поновити врсте тактова

Тип часа: Обрада, понављање градива

Облик рада: Фронтални, групни рад

Наставне методе: Монолошка, дијалошка, слушање аудио-примера

Наставна средства: Текстовна наставна средства, аудитивна средства

Литература за наставнике: Музичка култура за VI разред, мр Александра Паладин и Драгана Михајловић-Бокан

Литература за ученике: Музичка култура за VI разред, мр Александра Паладин и Драгана Михајловић-Бокан

Иновације у настави: Активна метода

Школа и разред: _____

Предметни наставник: _____

Датум и време одржавања часа: _____

Могући ток часа:

Уводни део часа:

У уводном делу часа поновити са ученицима песме „Повела је Јела“ и „Ој, за гором, за зеленом“ уз обавезно тактирање. Ученицима појаснити појам музичког метра: као кад поједине речи наглашавамо у прози и поезији, док су друге ненаглашене, тако су и у музици поједини тонови наглашени, а други ненаглашени. Сам ток мелодије у којем се смењују наглашени и ненаглашени делови такта назива се музички метар.

Главни део часа:

Музички метар може бити разноврстан по броју делова такта: дводелан, троделан, четвороделан...

Погледајте у уџбенику и наведите композиције дводелне поделе: „Повела је Јела“, „Ој, за гором, за зеленом“ итд.

Наведите композиције троделне поделе: *Рунолист*; *Ах, што волим* и др.

Наведите композиције четвороделне поделе: *Шушти, шушти бамбусов лист*; *Коњски реп*; *Калипсо* и др.

Како се зове ознака која дели два такта у партитури (нотном запису)? Тактна црта (тактица).

Како се обележава завршетак композиције? Дуплом тактном цртом.

Појаснити ученицима термин врста такта тако да она представља део такта и обележавамо је на почетку композиције одмах иза кључа. Обележава се разломком при чему горњи број означава број делова такта, а доњи која нотна вредност служи као део такта.

Напоменути још да се наглашени део такта зове и „тешки“, а ненаглашени „лаки“.

Једноставни (прости) тактови су: $2/4$, $3/4$, $4/8$ и др.

Сложени тактови се могу схватити као спој два проста такта или више њих. Од таквих случајева најчешћи је четвороделни ($2+2$) или шестоделни ($3+3$) и то пре свега $4/4$ и $6/8$.

Игра:

Направити игру у којој ће ученици учествовати у тзв. *call and response* (чита се: *кол енд респонс* – значи: *питање и одговор*). Наставник диктира врсту такта, док ученици тактирањем погађају. Можете организовати игру типа „Дан-ноћ“ у којој испадају из игре ученици који погреше. Победник започиње својим диктатом нову игру.

Песму *Ој, голубе* ученици усвајају по слуху. Певање песама има великог удела у развоју слуха код ученика, као и музичких способности уопште, зато песму прво демонстрира наставник водећи рачуна о изражајном певању. После анализе текста песме наставник

прелази на задатак на страни 20 из уџбеника. Ученици треба у песми *Ој, голубе* да обележе сва места промене такта, а потом да обележе наглашене делове такта.

Песму *Ој, голубе* певати тако што ће ученици певање све време пратити тактирањем.

Групни рад:

Ученике можете поделити у групе и поделити свакој групи решење једног задатка.

На страни 21 из уџбеника, у својству понављања наученог градива са ученицима проћи следећи задатак:

Следеће песме разделити на дводелне или троделне тактове тако да не изгубе текстуални смисао. Обележити врсту такта, наглашене и ненаглашене делове такта. Потом их гласно читати уз тактирање, а онда отпевати.

Решење:

Умерено Народна песма

Та - мо у ле - пом вр - ту у - ве - о

ба - чен цвет, на све - ту ни - ког

не - - - мам, тре - ба ли ме - ни цвет?

Adagio Народна песма

Ћук се - ди, ыук се - ди, на зе - ле - ном бо - ру,

Ћук се - ди, ыук се - ди, ми - ло се згле - да - ва!

Дечја народна
по М. Васиљевићу

Умерено

Мо – мак је – де ја – бу – ку у – је – де се за ру – ку

ја – ој, ја – ој ру – чи – це ђе – во – јач – ка ду – ши – це.

Нека свака група презентује свој задатак, а потом нека сви ученици у одељењу отпевају песму по тексту тактирајући.

ЦД 1/7

Мој голубе

Завршни део часа:

Раговарајте са ученицима на тему шта је то тактирање, а шта дириговање. Да ли има сличности?

Каква је улога тактирања при извођењу једне песме? Тактирање значи покретом руке означити делове такта, при чему се сваки део такта означава једним покретом руке.

Како се увек тактира први део такта? Покретом руке надоле.

Како се увек тактира последњи део такта? Покретом руке нагоре.

Каква је улога диригента у оркестру? Диригент осмишљава каква ће бити интерпретација неког дела, дакле он води рачуна о темпу, односу инструмената (у хорској музици однос између гласова), фразирању...

Материјал за припрему наставника:

- уџбеник, стр. 19-21.
- приручник

Белешке о часу: _____

4. час

Музичка култура, шести разред

Одељење: _____

Редни број часа: 4.

Наставна област: Певањем и свирањем упознајемо музику;
слушањем упознајемо нова дела и композиторе (српска народна традиција)

Наставна јединица: *Пошла румена*, народна песма

Слушање и упознавање музике:

Шестица/Чачанка, коло на свирали;

Прелетеше птице ластавице, народна песма с Косова и Метохије;

Јова Ружу кроз свиралу зове, двојнице;

Благо нама, ево нашег кума, свадбена песма, коло на гајдама

Циљ часа:

- Стицање основне језичке и уметничке писмености;
- ученици треба да упознају традиционалну музику;
- развијају музикалност и креативност

Задаци часа:

Образовни: Усвојити темељна знања о народној традицији

Васпитни: Развијати културне навике ученика

Функционални: Препознати карактеристике народне традиције и слушне музичке примере, препознати народне инструменте на основу слушања

Тип часа: Обрада

Облик рада: Фронтални

Наставне методе: Монолошка, дијалошка, слушање аудио-примера

Наставна средства: Текстовна наставна средства, аудитивна средства

Корелација: Народна традиција

Литература за наставнике: Музичка култура за VI разред, мр Александра Паладин и Драгана Михајловић-Бокан

Литература за ученике: Музичка култура за VI разред, мр Александра Паладин и Драгана Михајловић-Бокан

Школа и разред: _____

Предметни наставник: _____

Датум и време одржавања часа: _____

Могући ток часа:

Уводни део часа:

Песму *Пошла румена* ученици усвајају методом по слуху. После анализе народног текста наставник демонстрира песму водећи рачуна о карактеру песме. После тога ученици усвајају песму, док их наставник прати на доступном мелодијском инструменту.

Главни део часа:

На овом часу ученици се упознају са народном традицијом.

Народна традиција потиче из народа и односи се на мелодије, песме, игру и обичаје. Она се преноси усменом традицијом. Поред термина „народна традиција“ користи се и реч „фолклор“.

Фолклор је уопштено име за уметност која, у устаљеним традиционалним облицима, живи у народу. Ова уметност прелази од старијих на млађе. Дуг развојни и вековни пут утицао је на преношење оригиналности народних творевина. Као и све остало, народна уметност еволуира. Ово се у музици лако уочава на песмама са истим текстом које се на разним удаљеностима интерпретирају на разне начине. Исто се дешава и са народним играма: народна кола данас и она од пре педесет година, иако са истим именима и називима, разликују се. Народни дух, најснажнији покретач свих идеја у уметности, никада не мирује. Народ обавезно и увек ствара своју уметност, са својом етиком и посебном карактеристиком. Проучавајући фолклор научници реконструишу духовну вредност и културну прошлост народа. Музички фолклор преноси се предањем и помаже нам да упознамо народно стваралаштво прошлих епоха.

Одабране нумере за слушање представљају карактеристичне музичке примере свирања и певања код нас.

Кола свирани на свирали обично садрже више сличних музичких мисли, понављаних и незнатно варираних.

Фрула је најкарактеристичнији народни дувачки инструмент. Састоји се од дрвене цеви која може бити различите дужине. На предњој страни инструмента се налази шест рупица за свирање. Најчешће се израђује од шљиве и дрена или неке друге врсте дрвета као што су: јасен, липа, зова, шимшир, врба, јавор, маслина, трешња, јоргован и тако даље. На фрули се изводе игре, некад и песме, а у неким крајевима Србије и посебне чобанске импровизације (нарочито у источној Србији).

Двојнице су направљене од једног комада дрвета у коме су паралелно издубљене две цеви једнаке дужине. За прављење се обично користе: јавор, јасен, дуд, крушка, дрен, багрем итд. Двојнице у Србији најчешће имају три рупе на десној и четири рупе на левој цеви за свирање. На овом инструменту свирају се импровизоване мелодије при чувању стада или када се путује запрежним колима, када се свира такозвана рабацијска свирка, што је карактеристично за западну Србију. Двојнице често прате и народну игру.

Гајде могу бити двогласне и трогласне. На гајдама се претежно свира на свадбама и саборима, али га користе и пастири.

ЦД 2/5-8

Шестица/Чачанка, коло на свирали

Прелетеше птице ластавице, народна песма с Косова и Метохије

Јова Ружу кроз свиралу зове, двојнице

Благо нама, ево нашег кума, свадбена песма, коло на гајдама

Завршни део часа:

Упоредите звучне примере које сте слушали са примером који свира Слободан Тркуља. У његовом певању препознајте траг народне певане традиције (глас који природно вибрира, честа употреба слога „ој“). Упоредите звук гајди у току песме са звуком гајди у песми *Благо нама, ево нашег кума*. Упоредујући ова два примера можете стећи увид како се врши стилизација народних мелодија, а стилизација је коришћење народне мелодије у новом звуку. Стилизација може да се врши у различитим жанровима музике: у народној, забавној и класичној музици.

ЦД 2/9

Слободан Тркуља: *Лепе моје црне очи*

Материјал за припрему наставника:

- уџбеник, стр. 57; 78-79
- приручник

Белешке о часу: _____

